

Mark- och miljöödomstolen i Växjö

20240924

Överklagan av Kommunfullmäktige i Lunds kommun beslut att anta detaljplan för fastigheterna Värmeväxlaren 3 m.fl., på Västerbro, Lund PÅ 22/2019

bilaga: AFSL Granskningsyttrande Värmeväxlaren.pdf

AFSL hävdar enligt nedan att denna detaljplan tillkommit i strid mot styrdokumentet och att det genom bl a vilseledande granskningsutlåtande saknats nödvändig kunskap för antagandebeslutet.

Och att den strider mot barnkonventionen, per definition, och kommunala styrdokument om barns villkor.

Bakgrund

”Byggnadsnämnden fattade 2019-04-11 ett inriktningsbeslut om att all detaljplanering i Västerbro ska ske i enlighet med Västerbroprogrammet.” (SBK).

Detta vilar på kommunens översiktsplaner 2014 och 2018 och utvecklingsarbeten ledde till fördjupad översiktsplan med stark vision (FÖP Öresundsvägen).

Det följdes av nämnda program som ett genomarbetat uttryck för kommunens avsikter, samordnat med företagare och markägare i området. Programmet sammanfattar:

”... vara ett hållbart verktyg för alla som deltar i arbetet att ta Västerbro från idé till verklighet.”

AFSL finner det angeläget att denna förnyade stadsdel genomförs enligt detta förankrade program. Vi relaterar till det nedan under ’lundakarakter’, ’västra esplanaden’ och ’kulturvärdena’.

Lundakarakter är en tydlig utgångspunkt

”Västerbro ska vara en del av Lunds stadskärna. För att besökare ska röra sig genom stadsdelens stråk och använda dess torg och parker så behövs en sammanhängande stadsväv.”

”... motsvara den traditionella innerstadens höjdskala och skapar förutsättningar för en urban karakter och en trivsamt stadsmiljö med ett behagligt mikroklimat.”

”De storskaliga kvarteren – ett arv från den industriella epoken – kompletteras och ges en mer mänsklig skala genom att delas in i mindre kvarter, mindre gator, stråk och tät blandad bebyggelse skapas inom storkvarteren”

”... Blandning av bebyggelsehöjder och -typer hela vägen in i centrala staden. ...”

Direktiv:

”Storkvarter bryts ner. Västerbro består idag av storkvarter som avgränsas av huvudgator. Dessa storkvarter ska brytas ner i mindre kvarter.”; ”Gator och stråk får brutna siktlinjer ...”.

Det är ingen tvekan vad som eftersträvas. Den antagna detaljplanen talar ett helt annat språk. Kvarteret som är det första efter innerstaden blir tväremot avsedd ’blandning .’ en monolit, en tredjedel av hela stadsdelens längd, en 250 m rak fasad. Det man möter från staden är en stor och tung volym (med en gatuöppning). Kvarteret, ett av åtta i Östra Västerbro enligt programmet, rymmer en fjärdedel av den bostadsvolym som avses. En maximering, en överkapacitet som kunde använts för att skapa de ’mindre kvarter med blandad bebyggelse’ med inslag av *industrihistorien* för att bli utveckling av ’lunds stadskärna’.

Planens starka fokusering på bostäder i konventionell mening missar de förändringar som nu sker under tryck av klimatförändringar och andra påfrestningar. Den rymmer ingen flexibilitet, ingen förmåga att möta förändring. Kvaliteter som ligger i programmets mindre skala: ” *mindre kvarter, mindre gator, stråk och tät blandad bebyggelse*”.

I granskningsutlåtandet hänvisar SBK visserligen till programmet, men tar till andra argument, har i denna planprocess inte prövat möjligheter att förverkliga 'programmet'. Hänvisningar till 'programmet' i samråd och granskning enligt lag (PBL) möts av ”Både under samråd och granskning finns tillfälle att skriftligen yttra sig över förslaget vilket har skett.”, men alltså utan resultat. SBK hävdar 'att inget annat går', men visar inte avfärdade alternativ, inte för politiker, inte för medborgarna.

Den långa raka fasaden försvaras med: ”... Den kontrastverkan är ett sätt att förstärka brokigheten i området.” och att ”... Den norra sidan är mer flikig och skapar möjlighet till en större lokal identitet och en större variation.”. Det vet ingen annan, ”då ingen detaljplan påbörjats för denna fastighet.”. Illustrationen av planområdets omgivning, dvs utanför esplanadens gräns, visar ingen sådan flikighet/brokighet. Esplanadens väggar är båda raka.

Västra Esplanaden

Huvudaxeln genom den förnyade stadsdelen, högprioriterad i FÖP och program – ordet återfinns 37 gånger i programmet. Här några citat:

Esplanaden är ”Västerbros ryggrad och huvudstråk med fokus på fotgängare, cyklister och kollektivtrafik. Här kan modern bebyggelse ligga sida vid sida med industrihistoriska byggnader och miljöer.”

”För att skapa variation och plats för möten och aktiviteter ges gatan en flikig form. Gatubreddens skiftar med öppningar i form av torg, platser och öppningar i varierande storlek – en gatubild som blir unik i Lund. Gatulivet ska präglas av gång- och cykeltrafikanter med handel och service koncentrerade till två noder vid kollektivtrafikens hållplatslägen.”

”Gatans varierade bredd ger många möjligheter att utveckla mötesplatser av olika karaktär”

”Mångfald i material, fasadlängder och höjder på byggnader skapar en stadsmiljö i mänsklig skala.”; ”Gaturum och bebyggelse, främst Västra Esplanaden, utformas med variation för att bjuda på upplevelser för den som tar sig fram till fots och på cykel.”

”Västra Esplanaden, pärlband av platser där grönskan tar plats och kulturmiljön synliggörs.”

Hur hanterar detta planförslag dessa avsikter?

SBK hänvisar till att esplanaden inte kan regleras i detaljplan. Den kommer att gestaltas efter hand som allmän platsmark/'gata'. Vad planen visar är en 27 m bred rak gata. Bredden 'skiftar' inte, 'öppningar och platser' för 'gatuliv' saknas; liksom tillvaratagande av solbelysning på norra sidan enligt påstående. Den södra halvan är i ständig skugga av den långa, höga fasaden, så det 'livliga livet' hänvisas till norra sidan men utan förutsättningar. Text kunde plangränsen tryckas högre upp mot Separatören för mer utrymme.

Esplanaden som gaturum (med höga sociala ambitioner) präglas av en spikrak 9 m bred kollektivtrafikbana, som SBK skriver: ”Vad gäller högklassig kollektivtrafik kan det avse spårväg och eller annat trafikslag ... ska ges möjlighet till god framkomlighet på egen bana.” Bussar/spårväg åläggs knappast fotgängarhastighet, det blir 'högklassighetens' effektivitetskrav som skapar miljön.

Att få till en esplanad enligt visionen möter uppenbarligen stora problem. Kvaliteterna är av så stort allmänintresse att medborgarna måste få del av detta. Inget av något sådant finns i detta planförslag.

Kulturvärdena

”Fokus för bevarande är områdets huvudaxel Västra Esplanaden. Här lyfts områdets industrihistoria fram vilket gör att gatans karaktär skiljer sig från andra gator.”

”Inslag av historiska industrimiljöer. Dessa byggnader och miljöer, vars kulturhistoriska värde identifierats i en fördjupad antikvarisk utredning för området, kan bevaras i sin helhet eller i delar. Flertalet av dem återfinns längs Västra Esplanaden.”

Det är märkligt att den esplanad som ska vara ryggrad i stadsdelen inte kommer att bära på några hågkomster av dess förhistoria. Inte i denna plan. SBK påstår att det inte går p g a föreningar.

’Programmet’ förutsätter att det går. Länsstyrelsen, kulturnämnden m fl efterlyser det. Den stadsdel som ska bära industrihistorien som identitet riskerar med SBK inställning att bli helt utan minnena.

’Programmet’ ägnar problemet uppmärksamhet, visar en modell (som ansluter till cirkulär ekonomi), ’betrakta de kulturhistoriskt värdefulla objekten som’:

Huvudsakligen bevarande, restaurering och återanvändning av byggnad

Partiellt bevarande, restaurering och återanvändning av byggnad

Dokumentation och markering i fysiska miljön av byggnadens/verksamhetens utbredning:

Vi skrev att planen i stället borde utmana arkitektkåren att använda verkstadshallen på Värmeväxlaren till ny användning, det finns många exempel. Länsstyrelsen påpekar att de värden som ligger i dess fasad kan sparas och bidra till Västerbros identitet.

Och planen strider mot *barnkonventionen* genom så höga hus att kontakt med barn på gård inte kan ske från lägenheten och för trånga gårdar med dåligt mikroklimat.

Att genomföra bygge av detta kvarter enligt denna plan innebär förlorade kvaliteter för utvecklingen av Lunds stad och denna stadsdel. Irreparabelt.

AFSL efterlyste i vårt granskningsyttrande ett omtag i utvecklingen av detta kvarter i enlighet med Västerbroprogrammet.

AFSL hävdar nu att MMD ogiltigförklarar denna detaljplan, då beslutet tagits utan att beslutsfattarna fått adekvat information om planens konsekvenser, utan kännedom om vilka alternativa möjligheter som finns för att tillgodose kommunens Västerbroprogram.

För stadsmiljöföreningen AFSL

Lennart Nord
Ark SARMSA
v ordf

Thomas Hellqvist
prof emeritus
Ordf AFSL